

interview

6



Keimpe Strikwerda beleeft zijn eerste weidevogelseizoen als voorzitter van de Bond Friese Vogelwachten (BFVW). Het moet steviger om grutto en kievit te beschermen, vindt hij. Huiskatten in het veld? Je mág ze afschieten. Jonge loonwerkers die op trekkers door het land denderen? Er gaat te veel kapot. Het is de dag voor 'de vondst'.

TEKST RIXT OENEMA
FOTO'S JILMER POSTMA

Keimpe Strikwerda (65) is rusteloos. Voor hem op tafel liggen twee telefoons: eentje van zijn werk en de 'veld'-mobiel die eerlijk gezegd veel te lang stil blijft. Hij kijkt maar weer eens. Is er echt nog geen bericht?

Het is maandag, een ochtend na een zonnig, veelbelovend weekend. Strikwerda woont in een boerderijtje net buiten Gorredijk en is nazorger in Aldeboarn. Op een stuk maïsland in de buurt heeft-ie al dagen partjes kieviten in het vizier, die buitelen en zingend het voorjaar aankondigen. Hij had de vondst van het eerste Friese ljpaaï – dat zich ieder jaar eerder aandient – dus al verwacht.

Het is hem nooit gelukt het eerste kievitsei te vinden en zo eeuwige roem onder fjildminsken op te strijken. Hij heeft er deze dagen, turend over het veld, wel over gefantaseerd. Het zou wel een stunt zijn... Opgevekt: „Mar dat wyfke fleach en raasde noch sa wyld en senuweftich. Dan wilst wol: se hat noch niks. As se hiel stil opfleant, hat se grif in nêstke. De flecht, ik kin it sjen oan de flecht.”

EERSTE SEIZOEN

Keimpe Strikwerda (werkzaam bij de provincie Fryslân) beleeft zijn eerste weidevogelbroedseizoen als voorzitter van de Bond Friese Vogelwachten (BFVW). Hij is gekozen door de leden en vorige zomer aangesteld als opvolger van Frans Kloosterman. Hij had zijn belangstelling voor deze functie weleens uitgesproken. „Ik bin no 65 jier. Ik hâld hast op by de provinsje mar ik meitsje my graach tsjinstber foar de mienskip. It leafste foar de natuer; ik bin sels ek in fjildman.”

Hij is niet te benauwd om – in het belang van de weidevogels! – een beetje opschudding te veroorzaken. Strikwerda zat vorige

week vrijdag zijn eerste drukbezochte ledenvergadering voor in Jirnsum – een avond die van tijd tot tijd uitdraait op geëmotioneerde debatten over de gloriëtijden, wegstervende soorten en wat er überhaupt nog te redden valt op de biljartlakenweilanden.

Tijdens zijn rede opperde voorzitter Strikwerda om katten in het veld weg te vangen en af te leveren in het asiel. „As in soarte fan warskôging, dat wy dat dwaan kinne. Dy húskatten ha hast allegear in chip, dus dan is de eigner ek bekend. Dy kin syn bistke wer ophelje by de opfang.” Na betaling van een flinke boete, dat wel, waarvan de opbrengst bijvoorbeeld naar het Agrarisch Natuurfonds (zie kader op pagina 8) gaat.

GEVOELIG

Het is een gevoelig onderwerp, poezenliefhebbers aanspreken op het gedrag van hun huisdieren. Het 'nieuwte' leverde Strikwerda en de BFVW honderden reacties op. Daar zaten heel redelijke bij, ook van boeren en veldmensen. Die zien de katten ook op strooptocht gaan. Maar hij kreeg ook veel verontwaardigde berichten. „Yn de trant fan: 'Sa lang as de wolf hjir frij omrinne kin... Ik ha mar net alles besjoen.'”

Met andere natuurorganisaties en agrarische collectieven roept de BFVW kattenbezitters al langer op om hun huisdier in het voorjaar 's nachts binnen te houden. Maar die positief ingestoken publiekscampagne, 'Kuikens in het land, poes in de mand', heeft nog te weinig effect. „Ik tocht: ik rop dit mar ris. It boadskip sil steviger wêze moatte. Wy wolle de minsken hjir echt bewust fan meitsje.”

Er zijn genoeg argumenten te bedenken. De predatiedruk op kwetsbare weidevogel-nesten blijft ieder jaar groeien. En het zijn niet alleen hermelijnen, steenmarters, vossen of roofvogels (veelal beschermd) die zich een weg door het veld vreten. Juist katten, huisdieren of verwilderd, vernielen een hoop jong leven.

Uit wetenschappelijk onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (onder meer bij buurtschap Soarremoarre) met gezenderde dieren komt naar voren dat katten op zwerftocht in 30 tot 40 procent van de gevallen verantwoordelijk zijn voor de predatie van weidevogelkuikens.

Er zitten een hoop tegenstrijdigheden in de spelregels, vindt Strikwerda. De baas van een loslopende hond kan een vorstelijke bekeuring krijgen, katten kunnen vrijelijk hun gang gaan. Overigens: Friesland is de enige provincie waar jagers zwerfkatten mogen afschieten. „We meie it dwaan. Mar dan is fange toch in folle freonliker aksje? En it ôfsjitten fan húskatten dochst fansels ek net samar. Mar it is te gek foar wurden dat se de natuer samar ferniele kinne.”

BOND ZONDER GROND

Even kijken op de telefoon: nog geen berichten uit het veld. Strikwerda verheugt zich op het ritueel. Met gang naar de vindplek, het lotteren van het ei om de versheid te controleren, het telefoontje naar commissaris van de Koning Arno Brok: het eerste ei is er.

De BFVW is al 77 jaar springlevend als natuurbeheerder van het volk, zonder grond, balancerend tussen landbouw- en vogelbelangen, met een jaloersmakend vrijwilligersnetwerk en een database waar niemand aan kan tippen.

De strijd voor het overeind houden van het 'aaisykjen' kleurde decennialang het imago van de bond. Die raakte daardoor verwijderd van andere natuurclubs, maar ontwikkelde zo wel de gereedschappen waarmee de BFVW zich nu onderscheidt: van het nazorgstelsel tot de eigen database met nestgegevens. De verknochtheid aan het boerenland met zijn vogels en geluiden is er nog steeds.

Warm: „De stipe foar de greidfûgel libbet. Yn alle aksjes fan de wachten sjoch ik sa'n soad leafde foar de natuer.”

>>

Opstaan voor de

VOGELS

Paspoort

Naam Keimpe Strikwerda
Geboren 31 januari 1959, Leeuwarden

Opleiding hts weg-waterbouw en hts bouwkunde
Loopbaan verschillende leidinggevende functies bij de provincie Fryslân op het gebied van landbouw, natuur en infrastructuur; was ook hoofd provinciale waterstaat; nevenfuncties: voorzitter BFVW, voorzitter gespreksgroep Gorredijk (ondernemerskring), raad van toezicht onderwijs gemeente Opsterland, secretaris WBE Opsterland, penningmeester bij kaatsclub en Concours Hippique; hobby's: jager, trainer in de jachthonden-sport

Privé getrouwd, twee dochters, één kleinzoon

De BFWW kan nog altijd rekenen op een trouwe achterban van 3000 vrijwilligers, al neemt de vergrijzing toe en staat de motivatie onder druk met het teruglopen van de aantallen grutto's, scholeksters, kieviten en tureluurs. Langzaam verdwijnt de weidevogel uit beeld en dat doet pijn. Er is stille teleurstelling.

Maar lichtpuntjes zijn er ook. In 2023 zijn er wat meer gruttobroedparen geteld dan in 2022 en met de natte wintermaanden van dit jaar hoopt Strikwerda ook op een vruchtbaar broedseizoen. „Wa wit.”

STADSE VELDMAN

Fjildmannen worden ook in flats geboren. Keimpe Strikwerda is opgegroeid in het dichtbevolkte Heechterp in Leeuwarden. Het was allemaal nieuwbouw in de tijd dat zijn ouders hier met hun drie kinderen neerstreken. Camminghaburen bestond nog niet en Strikwerda weet nog goed hoe hij vanaf het balkon uitkeek op de poldermolen bij het Kalverdijkje en het achterliggende boerenland. Daar wilde hij zijn.

Jaja, nu is de romanticus klaarwakker. „Learskes oan en de fyts fuort, de wrâld yn. Ik wie hiele dagen bûten, yn it fjild. Om fiif oere thús wêze foar it iten, dat wie eins de iennige opdracht dy't ús mem foar my hie. Wat in rykdom, wat in geweldige jeugd.”

Hij wil ook 'aaisiker' worden maar heeft als knul van een jaar of 10 geen idee hoe je dat aanpakt, totdat een routinier hem op sleeptouw neemt. En die man (hij weet de naam helaas niet meer) deelt al zijn kennis. Over de luchtacrobatiek, het roepen en zwijgen, het ritme van de wiekslag, het smijten van strootjes bij het kuiltje in de grond. „Ik ha sa in hiel soad leard, fral troch te sjen, hingjend oer de hikke of sittend yn de sleatswâl.”

Eén van de ambities waarmee Strikwerda aan zijn voorzitterschap begonnen is, is het versterken van de contacten met de vogelwachtclubs. Door de hele provincie zijn er 103 lokale vogelwachten met in totaal 17.500 leden aangesloten bij de BFWW. Een netwerk van onschatbare waarde.

VLAMMETJE

Gedreven: „Mar de bining kin better. Getalsmjittich giet it miskien ridlik, mar de natuer ferdwynt. Alle partijen – wy, de provinsje, natuerorganisaasjes, de boeren – moatte mei elkoar oplúke foar de greidfûgels. Ik ha freed ek dúdlik sein: stean op!”



Getalsmjittich giet it miskien ridlik, mar de natuer ferdwynt

De bond heeft drie categorieën wachten in huis: héle sterke, goede en mindere. En met 'minder' bedoelt Strikwerda dat deze nazorgers als club niet vitaal genoeg zijn om te doen wat ze graag willen. Het is er moeilijk om nieuwe (bestuurs-)leden te vinden om de oude rotten in het vak op te volgen.

Het vuur is er dan nog wel, het is alleen niet meer dan een vlammetje. „Sjochst op guon plakken dat de foarsitter in santichplusser is en de sekretaris der ek al fjirtich jier sit. Sa'n klup hat help nedich, want wy hâlde se graach. Wy moatte de wachters entûsjast hâlde.” Hij bedoelt maar: doe mee, kom in actie. Juist als je teleurgesteld bent over het verdwijnen van de natuur.

Grote, sterk georganiseerde en assertieve vogelwachten, zoals in Kollum en Leeuwarden, kunnen zich juist ontpoppen als waardige sparringpartner. Bijvoorbeeld van de gemeente Leeuwarden, over de gewraakte woningbouwplannen bij gruttogebied Hounspolder ten zuiden van Goutum. „Dêr binne se fuort opspatten en ha se in positive rol spile yn it debat, ek troch yn te sprekken by de rie.”

Lokale vogelwachten, experts op eigen terrein, moeten serieuze gesprekspartners van gemeenten worden als het over de vele, ambitieuze nieuwbouwplannen gaat. Raken die projecten ook weidevogelgebieden, dan is het zaak om elkaar op te zoeken. „Yn petear komme om de fûgels te sparjen en toch te bouwen. Wy binne net op syk nei konflikten, mar freegje wol respekt foar ús wurk. En foar de greidfûgels.”

VELDLIEFDE

Vooruit, even weemoedig nog. De BFWW-leden van nu, die leerden het veldwerk vroeger van hun heit, pake of een schrandere 'aaisiker'. Dat is nu veel minder het geval. Die liefde voor het leven en de geluiden in het land, hoe draag je die over in deze tijd? Het leven van veel kinde-

ren speelt zich nu af in een woonwijk, op een schoolplein of sportclub én in de digitale wereld.

De bond denkt daar veel over na. Er worden allerlei educatieve projecten op scholen in de steigers gezet en Strikwerda legt het mooi uit als hij zegt dat hij jongeren uit de stad de kans wil geven om óók dat vrije veld te beleven. Het beschermen van verstopte reekalfjes, het markeren van nesten, de baltsvlucht, het herkennen van de schelle alarmroep van een kievit. Hij gunt het ze vooral.

De drones met bijbehorende pilotenopleiding om nesten te herkennen (de BFWW heeft er nu ook eentje met AI, die de vorm van het gedraaide gras kan herkennen!) werken vast en zeker als een magneet op junioren, maar die kun je daar niet zonder enige studie het weiland mee insturen. „Asto noch net wistst hoe't in ljip derútsjocht...”

De grote kracht van de BFWW is de oude vertrouwensband tussen boer en beschermer, zegt hij. Om bij categorieën te blijven: Strikwerda kent drie soorten veehouders. De boeren die met hart en geweten op het land werken en vanuit zichzelf op de vogels passen. Dan het 'nuchtere midden', de grootste groep die heus meer wil doen voor de weidevogelstand, maar daar wel een zetje bij nodig heeft. „Hjir leit in rol foar ús. Ik bin der wis fan dat se oanskerpje wolle as wy better kontakt mei elkoar ha.”

GAS EROP

Een heel kleine groep maait alles dat toevallig voor de wielen voor de trekker ligt aan flarden. Niet alleen vogels, maar ook reekalfjes en jonge hazen. Grimmig wordt-ie ervan. 's Avonds laat of 's nachts maaien in het broedseizoen? Dat kan écht niet meer. Strikwerda denkt dat hier nog veel te winnen valt. Maar tijd is geld. Jonge loonwerkers op trekkers, die het 'jarjen' of maaien zo snel mogelijk moeten doen, vernielen een hoop. „It moat fluch, dat is de opdracht. Dy jonges ha altyd it gas derop.”

De fjildmannen, die zijn uiteindelijk te gast op het boerenland. Wat als die samenwerking, die oude vertrouwensband, wegvalt? Strikwerda maakt zich oprecht zorgen over importagrariërs die bedrijven overnemen van oude weidevogelboeren. Wat als zo'n turboboer niks met weidevogels heeft? „Dan kin it sa wêze dat goed en moai greidefûgellân oer de kop skurd wurd en der gjin fûgels mear komme.”

Keimpe Strikwerda voorspelt spannende weken. Een wedloop tussen het gras en de eerste kuikens misschien wel. De natte bodem levert voedsel op voor de broedende vogels, dat is gunstig, maar het groeitempo van het gras loopt ook op. De boer wil mest uitrijden en op een dag maaien. Ernstig: „Dy pykjies ha tritich dagen nedich om 'vliegvlug' te wurden. Dy syklus kin wolris krekt te koart wêze. Dan hopen fansels dat de boer efkes wachtsje wol mei de meanderij...”

En dat eerste kievitsei? Dat werd afgelopen dinsdagochtend om 7.59 uur door Anne Wind (33) uit Pingjum en zijn maat gevonden op een maïspancel bij Echtenerbrug. Strikwerda, vrolijk: „It wie fantastysk. Ik seach de emoasje by de mannen. Dêr stienen we noch efkes, by dat twake yn dat nêst. Gewoan sjen, genietsje fan it momint.”

Agrarisch Natuurfonds

Hoe behoud je vogelparadijsen als de boer die ervoor zorgt wegvalt? De stichting Agrarisch Natuurfonds Friesland (ANF, voortgekomen uit de BFWW) werpt zich op als redder en is in 2019 begonnen met het beste land: dat van 'skriezeboer' Murk Nijdam bij Wommels. Het fonds streeft ernaar boerengrond in bezit of gebruik te krijgen voor agrarisch weidevogelbeheer. Dat moet dan wel worden uitgevoerd door boeren. Met hulp van subsidies, crowdfunding, schenkingen en legaten is het ANF nu eigenaar van Nijdam's grond. Boer Murk is de pachter. Vorig jaar heeft het ANF de eerste 4 hectare van de familie Bote en Astrid de Boer in Tjerkwerd gekocht. Met campagnes wordt geld opgehaald om ook de overige 8 hectare van het grutto-paradijs over te nemen.

